

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА БЕЗПЕКИ НАСЕЛЕННЯ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Психотерапія фахівців екстремального профілю діяльності»

професійний обов'язковий освітній компонент
за освітньо-професійною програмою «Екстремальна та кризова психологія»
підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
за спеціальністю 053 «Психологія»

Рекомендовано кафедрою психології
діяльності в особливих умовах на 2024-
2025 навчальний рік.

Протокол від «___» ____ 2024 року № __

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни
«Психотерапія фахівців екстремального профілю діяльності»

2024 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Знання отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Психотерапія фахівців екстремального профілю діяльності» сприяють формуванню у здобувачів вищої освіти професійних знань і умінь у галузі надання психологічної допомоги, більш повному і глибокому розумінню основних вимог щодо процесу проведення психопрофілактики та психотерапії, психологічних понять і категорій, їх взаємозв'язку та взаєморозвитку, збагаченню наукового світогляду здобувачів та їх психологічної культури.

Цей курс передбачає теоретичне і практичне визначення концептуальних засад і методологічних принципів психопрофілактики та психотерапії; ознайомлення з сучасними підходами до практики психопрофілактики та психотерапії; вироблення базових практичних умінь і навичок; формування морально-етичних норм і відповідальності; усвідомлення професійної ідентичності та становлення професійної компетентності.

Відмінною особливістю даного курсу є те, що на заняттях застосовується метод порівняльного аналізу психопрофілактичних та психотерапевтичних систем, активне навчання, творче оперування засвоєними знаннями, розуміння перспектив розвитку сучасної психопрофілактики та психотерапії, розвиток у здобувачів вищої освіти базових компетенцій психолога.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Скориніна-Погребна Ольга Володимирівна, професор кафедри психології діяльності в особливих умовах соціально-психологічного факультету, доктор соціологічних наук, професор.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 434. Робочий номер телефону – 707-34-74.
E-mail	<0979780197olga@gmail.com>
Наукові інтереси	Кризові стани особистості, особистісне зростання, сімейні та корпоративні конфлікти, соціально-психологічний клімат в організаціях, емоційна сфера особистості, стресові стан, психосоматика, самоорганізація життєвого простору, тайм-менеджмент, самооцінки, гендерна психологія та гендерні конфлікти.
Професійні здібності	Професійні знання та значний досвід роботи у психологічному консультуванні, психотерапії у

	гештальт-напрямку, сімейному консультуванні, дитячому консультуванні, а також досвід тренерської діяльності в різноманітних сферах особистості.
Наукова діяльність за освітнім компонентом	1. Скориніна-Погребна О.В., Єрмакова А.С. Стрес, як актуальна проблема емоційної сфери осіб, що знаходяться в зонах підвищеного ризику // Проблеми екстремальної та кризової психології. – Харків, НУГЗУ, 2016. – Вип. 20. – С. 56-62. 2. Скориніна-Погребна О.В. Психологічні методи подолання посттравматичних розладів у дітей переселенців // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Військова психологія у вимірах війни і миру: проблеми, досвід, перспективи. Київ, 2018. -- С. 141-143 3. Скориніна-Погребна О.В., Андрєєва Є.А. Проблеми у соціальній адаптації українських ветеранів //Improving the Life Quality: Viewof Scientists. Volume of Scientific Papers. The Academy of Management and Administration in Opole, 2019. С. 554 – 561. 4. Скориніна-Погребна О.В. Психологічні особливості жінок із невротичною поведінкою в кризовий період суспільства. Проблеми екстремальної та кризової психології. Харків, НУГЗУ, 2018. – Вип. 18. – С. 218-226. 5. Irina Ushakova, Svetlana Gura. The problem of alcohol and narcotic dependence among young people in the contemporary Ukrainian society // Conference Proceedings of the International Scientific Conference Economic and Social Focused Issues of Modern World (October 24 – 25, 2018, Bratislava, Slovak Republic). The School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava, 2018. – P. 296-300. 6. Naumik-Gladka K.G., Skorynina-Pohrebna O.V. Social conflict as a form of manifestation of marketing communications // Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції кафедри маркетингу Уманського національного університету садівництва «Становлення та розвиток маркетингу в Україні: від теорії до практики», 25 жовтня 2021р. Умань: УНУС, 2021. 24-28 с.

Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щоп'ятниці з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 434. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Мета вивчення дисципліни: формування професійно-орієнтованих знань про психотерапію та можливості її використання у роботі з фахівцями екстремального профілю діяльності; формування здатності застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти
	очна (денна)
Статус дисципліни	обов'язкова професійна
Рік підготовки	4-й
Семестр	8-й
Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	4,5
- кількість модулів	2
- загальна кількість годин	135
Розподіл часу за навчальним планом:	
- лекції (годин)	24
- практичні заняття (годин)	36
- семінарські заняття (годин)	
- лабораторні заняття (годин)	
- курсовий проект (робота) (годин)	
- інші види занять (годин)	
- самостійна робота (годин)	75
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	
- підсумковий контроль (диференційний залік, екзамен)	екзамен

Передумови для вивчення дисципліни

Раніше мають бути вивченими такі дисципліни: психологічне консультування фахівців екстремального профілю діяльності.

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньої програми «Екстремальна та кризова психологія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	ПР
Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та	ПР 9

аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.	
Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.	ПР 13
Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.	ПР 15
Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.	ПР 18
Дисциплінарні результати навчання	ПР
Аналізувати психологічні особливості дій осіб в напружених ситуаціях професійної діяльності, регулювати власну поведінку в різноманітних ситуаціях професійної діяльності.	ПР 20
Здійснювати систему заходів, спрямованих на збереження, відновлення та корекцію психічних станів, створення сприятливих умов, необхідних для забезпечення оптимального рівня готовності до виконання завдань за призначенням.	ПР 25

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Загальні та професійні програмні компетентності	ЗК, ПК
Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	ЗК 1
Здатність генерувати нові ідеї (креативність).	ЗК 7
Навички міжособистісної взаємодії.	ЗК 8
Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).	СК 8
Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну діяльність відповідно до запиту.	СК 9
Здатність дотримуватися норм професійної етики.	СК 10
Очікувані компетентності з дисципліни	СК
Здатність здійснювати психологічний супровід виконання завдань за призначенням.	СК 12
Здатність до розробки та реалізації індивідуальних психологічних програм цілеспрямованого впливу на свідомість і поведінку осіб, забезпечення професійної дієздатності під час виконання завдань в ризиконебезпечних ситуаціях.	СК 14
Здатність відновлювати психічні можливості особистості, що були втрачені внаслідок переживання екстремальних подій або непродуктивного переживання життєвої кризи, подолання у свідомості особистості уявлення про безвихідь становища, відновлення захисних сил організму, зміцнення активної особистісної позиції щодо психічного здоров'я та ефективної соціальної поведінки.	СК 15

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1. Загальні принципи організації психотерапевтичного процесу.

Тема 1.1. Історичний нарис розвитку психотерапії як науки.

Предмет, проблеми та методи психотерапії. Визначення психотерапії, класифікація видів психотерапії. Методологічна основа психотерапії. Вимоги до умов проведення різних видів психотерапії. Цілі та завдання психотерапії на сучасному етапі розвитку суспільства. Особливості використання психотерапевтичних технік при роботі з фахівцями ризиконебезпечних професій.

Тема 1.2. Принципи та методи організації психотерапевтичного процесу в умовах службової діяльності працівників сектора безпеки та оборони.

Принципи сучасної психотерапії. Основні методи психотерапії: психотерапія сугестії (навіювання в стані неспання, природного сну, гіпнозу, емоційно-стресова психотерапія, наркопсихотерапія); самонавіювання (аутогенне тренування, метод Куе, метод Джекобсона); раціональна психотерапія; групова психотерапія; ігрова психотерапія; сімейна психотерапія; умовно-рефлекторна психотерапія тощо. Особливості застосування методів психотерапії з метою відновлення психічних можливостей особистості, що були порушені внаслідок переживання екстремальних подій або непродуктивного переживання життєвої кризи, подолання у свідомості особистості уявлення про безвихідь становища, відновлення захисних сил організму, зміцнення активної особистісної позиції щодо психічного здоров'я та ефективної соціальної поведінки.

МОДУЛЬ 2. Основні теоретичні підходи до психотерапії працівників сектора безпеки та оборони.

Тема 2.1. Основні положення та методи психодинамічної терапії.

Теоретичні основи психодинамічної терапії. Основні правила психодинамічної психотерапії. Цілі корекції, позиція психолога, вимоги до клієнта. Основні стадії психоаналізу. Базисні техніки: метод вільних асоціацій, аналіз сновидінь, інтерпретація, аналіз опору, аналіз переносу. Різновиди психоаналізу у сучасній психотерапії. Особливості застосування психодинамічної терапії у процесі психологічного супроводу фахівців ризиконебезпечних професій.

Тема 2.2. Індивідуальна психотерапія.

Адлеріанська психотерапія. Теоретичні передумови розвитку індивідуальної психотерапії. Генеза неврозу. Дослідження фіктивної мети і помилкових апперцептивних схем, аналіз рангування кінцевої мети. Техніки індивідуальної психотерапії. Виявлення травматичного досвіду у дитячих спогадах. Особливості застосування індивідуальної психотерапії у процесі психологічного супроводу фахівців ризиконебезпечних професій.

Тема 2.3. Поведінкова психотерапія.

Суть поведінкової психотерапії. Теорія оперантного обумовлення. Мультимодальне програмування, або мультимодальна поведінкова корекція. Генеза неврозу з позиції біхевіоризму. Техніки поведінкової психотерапії. Результат психотерапевтичного впливу. Особливості застосування поведінкової психотерапії у процесі психологічного супроводу фахівців ризиконебезпечних професій.

Тема 2.4. Загальний підхід до терапії в гештальт-психології.

Теоретичні основи гештальт-психотерапії. Основні правила гештальт-психотерапії. Цілі корекції, позиція психолога, вимоги до клієнта. Основні стадії гештальт-психотерапії. Базисні техніки: аналіз життєвого сценарію по продуктам діяльності. Різновиди гештальт-психотерапії у сучасній психокорекційній практиці. Особливості застосування гештальт-терапії у процесі психологічного супроводу фахівців ризиконебезпечних професій.

Тема 2.5. Загальна характеристика клієнт-центрованої терапії.

Феноменологічний підхід як основа клієнт-центрованої терапії. Характеристика «тріади Роджерса»: безумовне позитивне відношення, емпатія, конгруентність. Стадії терапевтичного процесу: заблокованість внутрішньої комунікації, самовираження, саморозкриття, конгруентність, особистісні зміни. Базові психотехніки: установлення конгруентності, вербалізація, відображення емоцій. Групова психотерапія. Особливості застосування клієнт-центрованої терапії у процесі психологічного супроводу фахівців ризиконебезпечних професій.

Тема 2.6. Когнітивна психотерапія.

Загальна характеристика когнітивної теорії. Автоматичні думки, як різновид неадаптованих думок. Етапи терапевтичного впливу. Когнітивна модель депресії та тривожних розладів. Техніки когнітивної психотерапії. Умови ефективності когнітивної психотерапії. Особливості застосування когнітивної психотерапії у процесі психологічного супроводу фахівців ризиконебезпечних професій.

Тема 2.7. Особливості та методи арт-терапії.

Можливості використання різних форм мистецтва для лікувального психотерапевтичного процесу. Особливості використання методів арт-терапії при роботі з дітьми, родинами, дорослими людьми. Вибір методів арт-терапевтичного впливу при різних формах психологічних розладів. Особливості застосування арт-терапії у процесі психологічного супроводу фахівців ризиконебезпечних професій.

Тема 2.8. Основні положення та методи трансактного аналізу.

Введення в трансактний аналіз. Модель его-станів. Аналіз трансакцій. Аналіз життєвого сценарію. Аналіз ігор. Практика і прикладні аспекти трансактного аналізу. Особливості роботи терапевтичних груп в традиції трансактного аналізу. Контракт. Роль керівника в групі. Структурний аналіз, аналіз трансакцій і ігор в рамках терапевтичного процесу. Сценарний аналіз в

груповому процесі. Особливості застосування методів транзактного аналізу у процесі психологічного супроводу фахівців ризиконебезпечних професій.

Тема 2.9. Психодрама та символдрама.

Загальна характеристика психодраматичного підходу. Психодраматичне розігрування ролей у психотерапевтичному процесі. Елементи класичної процедури психодрами. Техніки психодрами. Символдрама як кататимно-імагінативна психотерапія, кататимне переживання образів (КПО). Техніки символдрами. Умови ефективності психодрами та символдрами. Особливості застосування психодрами та символдрами у процесі психологічного супроводу фахівців ризиконебезпечних професій.

Тема 2.10. Проблема ефективності терапії з працівниками сектора безпеки та оборони: критерії та методи оцінки.

Чинники, що визначають ефективність психотерапії: очікування клієнта, значення для клієнта звільнення від наявних проблем, характер проблем клієнта, готовність клієнта до співпраці, очікування психолога, що здійснює психотерапію, професійний і особовий досвід психолога, специфічна дія конкретних методів психотерапії. Алгоритм розробки та реалізації індивідуальних психотерапевтичних програм цілеспрямованого впливу на свідомість і поведінку осіб, забезпечення професійної дієздатності під час виконання завдань в ризиконебезпечних ситуаціях.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Форма здобуття освіти (очна (денна))					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські) заняття	лабораторн і заняття	самостійна робота	модульна контрольна робота
8-й семестр						
Модуль 1. Загальні принципи організації психотерапевтичного процесу.						
Тема 1.1. Історичний нарис розвитку психотерапії як науки.	10	2	2		6	
Тема 1.2 Принципи та методи організації психотерапевти чного процесу в	10	2	2		6	Модульна контрольна робота

умовах службової діяльності працівників сектора безпеки та оборони.						
Разом за модулем 1	20	4	4		12	
8-й семестр						
Модуль 2. Основні теоретичні підходи до психотерапії працівників сектора безпеки та оборони.						
Тема 2.1 Основні положення та методи психодинамічної терапії.	12	2	4		6	
Тема 2.2 Індивідуальна психотерапія.	12	2	4		6	
Тема 2.3 Поведінкова психотерапія.	12	2	4		6	
Тема 2.4 Загальний підхід до терапії в гештальт-психології.	12	2	4		6	
Тема 2.5 Загальна характеристика клієнт-центрованої терапії.	12	2	4		6	
Тема 2.6 Когнітивна психотерапія.	12	2	4		6	
Тема 2.7 Особливості та методи арт-терапії.	10	2	2		6	
Тема 2.8 Основні положення та методи трансактного	10	2	2		6	

аналізу.						
Тема 2.9 Психодрама та символдрама.	11	2	2		7	
Тема 2.10 Проблема ефективності терапії з працівниками сектора безпеки та оборони: критерії та методи оцінки.	12	2	2		8	Модульна контрольна робота
Разом за модулем 2	115	20	32		63	
Разом	135	24	36		75	

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: екзамен; реферати; презентації результатів виконаних завдань.

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів за освітніми компонентами, здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України з переведенням в оцінку за рейтинговою шкалою - ЄКТС та в 4-бальну шкалу.

Таблиця відповідності результатів оцінювання знань з навчальної дисципліни за різними шкалами

За 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України	За рейтинговою шкалою (ЄКТС)	За 4-бальною шкалою
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	
50–54	E	задовільно
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

Критерії оцінювання

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі оцінювання знань, умінь та навичок психолога-консультанта, які демонструються під час моделювання ситуацій консультативної взаємодії на практичних заняттях з дисципліни; у формі індивідуального опитування; виконання практичних завдань; виконання контрольних робіт.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Вид навчальної роботи		Кількість	Максимальний бал за вид навчальної роботи	Загальна максимальна сума балів
I. Поточний контроль				
Модуль № 1	Лекції	2	0	0
	Семінари	0	0	0
	Практичні заняття*	1	3	3
	Модульна контрольна робота*	1	10	10
Разом за модуль № 1				13
Модуль № 2	Лекції	8	0	0
	Семінари	0	0	0
	Практичні заняття*	9	3	27
	Модульна контрольна робота*	1	10	10
Разом за модуль № 2				37
Індивідуальна самостійна робота				20
Разом за поточний контроль				70
II. Екзамен				30
Разом за всі види навчальної роботи				100

* – обов'язкові види навчального контролю.

Поточний контроль.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на практичному занятті:

3 бал – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни.

2 бал. – завдання виконане, але обґрунтування відповіді недостатнє.

1 бал. – завдання виконане частково, допущено значні помилки.

0 балів – завдання не виконане.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, акуратність оформлення письмової роботи, самостійність виконання.

Модульний контроль.

Критерії оцінювання знань здобувачів під час виконання модульних контрольних робіт.

Модуль № 1

10 балів – вірно виконано всі три завдання з дотримуванням всіх вимог до виконання;

9-7 балів – вірно виконано всі три завдання, але недостатнє обґрунтування відповіді, допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки;

6-4 балів – розв'язано два завдання;

3-1 бали – розв'язане одне завдання;

0 балів – відповідь відсутня.

Модуль № 2

10 балів – вірно виконано всі три завдання з дотримуванням всіх вимог до виконання;

9-7 балів – вірно виконано всі три завдання, але недостатнє обґрунтування відповіді, допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки;

6-4 балів – розв'язано два завдання;

3-1 бали – розв'язане одне завдання;

0 балів – відповідь відсутня.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю і здійснюється через проведення аудиторної письмової роботи під час проведення останнього семінарського заняття в межах окремого залікового модуля.

Кожен варіант модульної контрольної роботи складається з чотирьох питань. У відповіді на поставленні питання здобувачі вищої освіти повинні відобразити володіння навчальним матеріалом, зокрема, вміння застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, проявляючи особисту позицію щодо них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Модуль 1.

1. Предмет психотерапії.
2. Методологічна основа психотерапії.
3. Цілі сучасної психотерапії.
4. Завдання психотерапії в умовах службової діяльності працівників сектора безпеки та оборони: критерії та методи оцінки.
5. Основні методи психотерапії.

6. Класифікація видів психотерапії.
7. Вимоги до умов проведення різних видів психотерапії.
8. Особливості використання психотерапевтичних технік при роботі з фахівцями ризиконебезпечних професій.
9. Принципи сучасної психотерапії.
10. Психодинамічний підхід у психотерапії.
11. Основні правила психодинамічної терапії.
12. Цілі корекції в психоаналізі.
13. Основні напрями роботи психоаналітика.
14. Позиція психолога в психоаналізі.
15. Вимоги і очікування від клієнта в психоаналізі.
16. Техніки психоаналізу.
17. Основні стадії психоаналізу.
18. Основні психоаналітичні процедури.
19. Метод вільних асоціацій.
20. Тлумачення (інтерпретація) сновидінь.
21. Інтерпретація в психоаналізі.
22. Аналіз опору в психоаналізі.
23. Аналіз переносу в психоаналізі.
24. Особливості застосування психодинамічної терапії з працівниками сектора безпеки та оборони: критерії та методи оцінки.
25. Індивідуальна психотерапія.
26. Позиція психолога в індивідуальній психотерапії.
27. Вимоги і очікування від клієнта в індивідуальній психотерапії.
28. Техніки індивідуальної психотерапії.
29. Особливості застосування індивідуальної психотерапії у процесі психологічного супроводу працівників сектора безпеки та оборони: критерії та методи оцінки.

Модуль 2.

1. Феноменологічний підхід в психотерапії.
2. Техніки роджеріанської психотерапії.
3. Основні компоненти роджеріанської психотехніки.
4. Групова психотерапія в гуманістичному напрямі.
5. Стадії терапевтичного процесу у феноменологічному напрямі.
6. Особливості застосування клієнт-центрованої терапії у процесі психологічного супроводу працівників сектора безпеки та оборони: критерії та методи оцінки.
7. Поведінковий підхід в психотерапії.
8. Цілі поведінкової психотерапії.
9. Позиція психолога в поведінковій психотерапії.
10. Вимоги і очікування від клієнта в поведінковій психотерапії.

11. Техніки поведінкової психотерапії.
12. Особливості застосування поведінкової психотерапії у процесі психологічного супроводу працівників сектора безпеки та оборони: критерії та методи оцінки.
13. Загальна характеристика когнітивної теорії .
14. Цілі когнітивної психотерапії.
15. Позиція психолога в когнітивній психотерапії.
16. Етапи терапевтичного впливу в когнітивній психотерапії.
17. Техніки когнітивної психотерапії.
18. Умови ефективності когнітивної психотерапії.
19. Особливості застосування когнітивної психотерапії у процесі психологічного супроводу працівників сектора безпеки та оборони.
20. Основні положення гештальт-терапії.
21. Теоретичні основи гештальт-психотерапії.
22. Механізми порушення процесу саморегуляції з точки зору гештальт-терапії.
23. Цілі корекції в гештальт-терапії.
24. Позиція психолога в гештальт-терапії.
25. Вимоги і очікування від клієнта в гештальт-терапії.
26. Техніки гештальт-терапії.
27. Різновиди гештальт-психотерапії у сучасній психокорекційній практиці.
28. Особливості застосування гештальт-терапії у процесі психологічного супроводу працівників сектора безпеки та оборони.
29. Особливості та методи арт-терапії.
30. Вибір методів арт-терапевтичного впливу при різних формах психологічних розладів.
31. Особливості застосування арт-терапії у процесі психологічного супроводу працівників сектора безпеки та оборони.
32. Основні положення та методи трансактного аналізу.
33. Особливості роботи терапевтичних груп в традиції трансактного аналізу.
34. Особливості застосування методів трансактного аналізу у процесі психологічного супроводу працівників сектора безпеки та оборони.
35. Загальна характеристика психодраматичного підходу.
36. Елементи та техніки класичної процедури психодрами.
37. Техніки символдрами.
38. Умови ефективності психодрами та символдрами.
39. Особливості застосування психодрами та символдрами у процесі психологічного супроводу працівників сектора безпеки та оборони.
40. Оцінка ефективності психотерапії.
41. Чинники, що визначають ефективність психотерапії.

42. Алгоритм розробки та реалізації індивідуальних психотерапевтичних програм для працівників сектора безпеки та оборони.

Індивідуальна самостійна робота

Критерії оцінювання індивідуальної самостійної роботи здобувачів

- 20 балів – самостійна робота здобувачем виконана в повному обсязі;
- 17 балів – робота виконана в повному обсязі, але допущені незначні помилки;
- 15 балів – робота виконана майже на 90% від загального обсягу;
- 10 балів – обсяг виконаних завдань становить від 80% до 89% від загального обсягу;
- 9 балів – здобувач виконав лише від 70% до 79% від загального обсягу;
- 7 балів – обсяг виконаної роботи становить від 50% до 69% від загального обсягу;
- 6 балів – виконана частина роботи складає від 40% до 49% від загального обсягу;
- 3 бали – складає від 20% до 39% від загального обсягу;
- 2 бали – обсяг виконаних завдань складає від 10% до 19% від загального обсягу;
- 1 бал – в цілому обсяг виконаних завдань складає менше 10% від загального обсягу;
- 0 балів – завдання передбачене на індивідуальну самостійну роботу здобувачем не виконане.

Індивідуальна самостійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці.

Здобувачу вищої освіти необхідно обрати одну з рекомендованих тем з нижченаведеного переліку або індивідуальну темою погоджену з викладачем та самостійно виконати поглиблене дослідження. Результати дослідження оформити звітом у формі есе, реферату або презентації. При написанні есе доцільним буде скористатись порадами за посиланням: <https://zno.if.ua/?p=985>.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньопредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), уміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

Перелік рекомендованих завдань для індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти:

1. Охарактеризуйте теорію ролей Я. Л. Моренно.
2. Опишіть основні типи порушень ролевого розвитку.
3. Порівняйте зміст поняття «регресія» в різних психотерапевтичних напрямках.
4. Дайте визначення поняття «Соціальний атом».

5. Приведіть приклади інтер- і інтрарольового, інтер- і інтраперсонального конфліктів.
6. Охарактеризуйте специфіку психодрами як методу групової психотерапії з погляду цілей і особливостей організації психотерапевтичного процесу.
7. Порівняйте типи відносин в психотерапії: трансфер, емпатія та інші.
8. Охарактеризуйте спектр ролей ведучого. Яка роль ко-терапевта в психодрамі?
9. Опишіть фази психодраматичної дії.
10. Придумайте техніку для розігрівання на початку роботи групи.
11. Проведіть паралелі між індивідуальним розвитком і груповою динамікою в психодраматичному процесі.
12. Розкрийте переваги і обмеження техніки «дзеркало».
13. Прокоментуйте наступний факт: одного учасника психодрами на початку роботи групи вибирали на ролі Відчуття провини, Матері, Субособи «Дівчинка», потім — на ролі Гніву, Мудрості, Отця, Відчуття польоту, Матері. Що можна сказати про зміни в його особистості?
14. Що таке аутентичність?
15. Які основні теоретичні принципи гештальт-терапії?
16. Які особливості психотерапевтичного контакту в гештальт-терапії?
17. Які порушення циклу контакту на кожній з терапевтичних стадій?
18. Чому невротичні механізми є механізмами переривання контакту?
19. Опишіть основні техніки гештальт-терапії. Яким чином в них реалізуються теоретичні принципи цього напрямку?
20. Опишіть необхідні і достатні умови психотерапевтичної зміни клієнта.
21. Який патогенез неврозів в концепції К. Роджерса?
22. Які психотерапевтичні механізми актуалізуються в клієнт-центрованій психотерапії?
23. Опишіть техніку емпатичних відповідей.
24. Опишіть техніку терапевтичної метафори. Які функції метафори в психотерапевтичному процесі?
25. Опишіть етапи когнітивної терапії.
26. Розкажіть про техніку когнітивної терапії.
27. Які показання до когнітивної терапії і обмеження в її застосуванні?

Підсумковий контроль.

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені:

25-30 балів – здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичного питання, правильно розв’язав усі практичні завдання з повним дотриманням вимог до виконання;

20-24 бали – здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в

основному розкрив зміст теоретичного питання. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішено всі практичні завдання;

15-20 балів – здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускає окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішено два завдання;

7-14 балів – здобувач не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкриті зміст теоретичного питання та практичних завдань, допускає суттєві неточності. Правильно вирішене одне завдання, інші – частково; 1-6 балів – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки. Частково вирішено практичне завдання;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичного питання та практичних завдань. Не вирішив жодного завдання.

Перелік теоретичних питань для підготовки до екзамену:

43. Предмет психотерапії.
44. Методологічна основа психотерапії.
45. Цілі сучасної психотерапії.
46. Завдання психотерапії на сучасному етапі розвитку суспільства.
47. Основні методи психотерапії.
48. Класифікація видів психотерапії.
49. Вимоги до умов проведення різних видів психотерапії.
50. Особливості використання психотерапевтичних технік при роботі з фахівцями ризиконебезпечних професій.
51. Принципи сучасної психотерапії.
52. Психодинамічний підхід у психотерапії.
53. Основні правила психодинамічної терапії.
54. Цілі корекції в психоаналізі.
55. Основні напрями роботи психоаналітика.
56. Позиція психолога в психоаналізі.
57. Вимоги і очікування від клієнта в психоаналізі.
58. Техніки психоаналізу.
59. Основні стадії психоаналізу.
60. Основні психоаналітичні процедури.
61. Метод вільних асоціацій.
62. Тлумачення (інтерпретація) сновидінь.
63. Інтерпретація в психоаналізі.
64. Аналіз опору в психоаналізі.
65. Аналіз переносу в психоаналізі.
66. Особливості застосування психодинамічної терапії при роботі з фахівцями ризиконебезпечних професій.

67. Індивідуальна психотерапія.
68. Позиція психолога в індивідуальній психотерапії.
69. Вимоги і очікування від клієнта в індивідуальній психотерапії.
70. Техніки індивідуальної психотерапії.
71. Особливості застосування індивідуальної психотерапії у процесі психологічного супроводу фахівців ризиконебезпечних професій.
72. Феноменологічний підхід в психотерапії.
73. Техніки роджеріанської психотерапії.
74. Основні компоненти роджеріанської психотехніки.
75. Групова психотерапія в гуманістичному напрямі.
76. Стадії терапевтичного процесу у феноменологічному напрямі.
77. Особливості застосування клієнт-центрованої терапії у процесі психологічного супроводу фахівців ризиконебезпечних професій.
78. Поведінковий підхід в психотерапії.
79. Цілі поведінкової психотерапії.
80. Позиція психолога в поведінковій психотерапії.
81. Вимоги і очікування від клієнта в поведінковій психотерапії.
82. Техніки поведінкової психотерапії.
83. Особливості застосування поведінкової психотерапії у процесі психологічного супроводу фахівців ризиконебезпечних професій.
84. Загальна характеристика когнітивної теорії .
85. Цілі когнітивної психотерапії.
86. Позиція психолога в когнітивній психотерапії.
87. Етапи терапевтичного впливу в когнітивній психотерапії.
88. Техніки когнітивної психотерапії.
89. Умови ефективності когнітивної психотерапії.
90. Особливості застосування когнітивної психотерапії у процесі психологічного супроводу фахівців ризиконебезпечних професій.
91. Основні положення гештальт-терапії.
92. Теоретичні основи гештальт-психотерапії.
93. Механізми порушення процесу саморегуляції з точки зору гештальт-терапії.
94. Цілі корекції в гештальт-терапії.
95. Позиція психолога в гештальт-терапії.
96. Вимоги і очікування від клієнта в гештальт-терапії.
97. Техніки гештальт-терапії.
98. Різновиди гештальт-психотерапії у сучасній психокорекційній практиці.
99. Особливості застосування гештальт-терапії у процесі психологічного супроводу фахівців ризиконебезпечних професій.
100. Особливості та методи арт-терапії.

101. Вибір методів арт-терапевтичного впливу при різних формах психологічних розладів.
102. Особливості застосування арт-терапії у процесі психологічного супроводу фахівців ризиконебезпечних професій.
103. Основні положення та методи трансактного аналізу.
104. Особливості роботи терапевтичних груп в традиції трансактного аналізу.
105. Особливості застосування методів трансактного аналізу у процесі психологічного супроводу фахівців ризиконебезпечних професій.
106. Загальна характеристика психодраматичного підходу.
107. Елементи та техніки класичної процедури психодрами.
108. Техніки символдрами.
109. Умови ефективності психодрами та символдрами.
110. Особливості застосування психодрами та символдрами у процесі психологічного супроводу фахівців ризиконебезпечних професій.
111. Оцінка ефективності психотерапії.
112. Чинники, що визначають ефективність психотерапії.
113. Алгоритм розробки та реалізації індивідуальних психотерапевтичних програм для фахівців екстремального профілю діяльності.

Політика викладання навчальної дисципліни

Політика відвідування аудиторних занять: відвідування занять є обов'язковим компонентом в системі вивчення курсу, набуття загальних та фахових компетентностей (відвідування лекцій та практичних занять). За об'єктивних причин (наприклад, лікарняні, стажування, мобільність, індивідуальний графік, інше) аудиторні види занять та завдань можуть бути трансформовані в систему дистанційного навчання.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: здобувач вищої освіти зобов'язаний дотримуватись крайніх термінів (дата для аудиторних видів робіт або час в системі дистанційного навчання), до яких має бути виконано певне завдання. За наявності поважних причин (відповідно до інформації, яку надано деканатом) здобувач має право на складання індивідуального графіку вивчення окремих тем дисципліни. Роботи, які виконуються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у

разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації; використання достовірної інформації з офіційних джерел у проектних завданнях. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань під час заняття.

Політика дотримання прав та обов'язків здобувачів вищої освіти. Права і обов'язки здобувачів вищої освіти відображено у п.12.2 Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті цивільного захисту України.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література:

1. Багрій Я. Т. Психологія: навч. посіб. Київ: ДП Вид. дім «Персонал», 2016. 138 с.
2. Вахоцька І. О. Психологічна допомога: теорія і практика: Навчально-методичний посібник. Умань: Візаві. 2020. 218 с.
3. Карпенко Є. Методи сучасної психотерапії: навч. посібник. Дрогобич, 2015. 116 с.
4. Кривоніс Т. Г. Теорія та практика особистісної психотерапії. Київ: Вид дім «Слово», 2012. 243 с.
5. Левчук Л. Т. Психологія: історія, теорія, мистецька практика: навч. посібник. Київ: Либідь, 2012. 255 с.
6. Мушкевич М. І., Чагарна С. Є. Основи психотерапії: навч. посіб. Вид. 3-тє. Луцьк: Вежа-Друк, 2017. 420 с.
7. Петрик В. М., Присяжнюк М. М., Компанцева Л. Ф., Скулиш Є. Д., Бойко О. Д., Остроухов В. В. Сугестивні технології маніпулятивного впливу: навч. посіб. 2-ге вид. Київ: ЗАТ «ВІПОЛ», 2011. 248 с.
8. Психотерапия как невербальная практика: коллективная монография. А. С. Кочарян, И. А. Кочарян, М. Е. Жидко, Н. Н. Терещенко, А. М. Лисеня, Л. П. Рогулева, С. А. Кочарян; под ред. д. психол. н., проф. А. С. Кочаряна. Харьков: ХНУ имени В.Н. Каразина, 2014. 260 с.
9. Щербина Л. Ф. Метатеоретичне мислення психотерапевта: модель, дослідження, програма розвитку. Київ: «Геопринт», 2012. 283 с.

Інформаційні ресурси:

1. <http://www.5port.ru/psychotherapy> – література з психотерапії доступна для скачування.
2. Електронна бібліотека Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (www.nbuv.gov.ua).

3. www.psylib.kiev.ua – он-лайн бібліотека
4. https://pidruchniki.com/11510225/psihologiya/literatura_psihoterapiya -
Навчальні матеріали онлайн.

Розробник:

професор кафедри психології
діяльності в особливих умовах

Ольга СКОРИНІНА-ПОГРЕБНА